

NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA

Wimbledongo araudi orbangabea

Londres, 1877ko uztaila. All England Lawn Tennis and Croquet Club elkarteak antolatuta, Wimbledon tenis txapelketa jokatu zen lehenengoz, munduko tenis lehiaketarik zaharrena. Handik zazpi urtera, 1884an emakumezkoek ere parte hartu ahal izan zuten. Eta aurten amaitu berri den ekitaldian, sortu eta ia mende eta erdira, Wimblendongo jantzi-araudi zorrotza pixka bat bigundu dute: emakumezko tenislariak zuriak ez diren kuleroak jantzi ahal izan dituzte.

Lehiaketa tradizionalen badira oraindik emakumei bereziki eragiten dieten arauak. Esaterako, epaileek puntuaketa ematean abizen hutsez aipatzen dituzte gizonezko jokalariek; baina emakumezko tenislarien abizenaren aurretik *Miss* edo *Mrs* (andereñoa edo anderea) jarri behar dute beti, jokalaria ezkondua dagoen ala ez uneoro gogoraraztea ezinbestekoa omen delako, nonbait.

Baina tenislariak goitik behera zuriz janztera derrigortzen dituen arau zorrotzak emakume zein gizonei eragiten die, eta klasismo hutsez sortu zuten. Lehiaketa sortu zenean, tenisa goi mailako klaseentzako kirola zen, eta zuria goi mailako klaseentzako kolorea. Langileek uneoro lurrez, olio edo izerdiz zikintzeko arriskua zuten, zuriz janztea ez zen batere praktikoa. Tenisean aritzean aberatsek ere izerdia botatzen zuten, baina bazuten arropa nork garbitu eta nahi adina jantzi zuri erosteko dirua. Hala, Wimbledon sortu zuen klubak eli-

GEORGE W. HALES

Gussie Moran tenislaria Wimbledon lehiaketako 1949ko ekitaldian, parpailadun eta koloredun kuleroak jantzita.

teen eta herri xehearen arteko bereizketa garbia egin nahi izan zuen jantzi-kode zorrotza ezarri zuenean.

1949an, Gussie Moran (1923-2013) tenislari estatubatuarrek guztiz zuriak ez ziren parpailadun kuleroak jantzi zituen gona zuriaren azpian. Argazkilariek tenislariaren edozein mugimendu aprobe txatu zuten kuleroak erakusten zituzten argazkiak atera eta argitaratzeko. Eskandalua ingeles parlamentura ere iritsi zen eta Wimbledon araudia zehaztu zuen: emakumeek ezin zuten parpailadun edo koloredun kulero edo kulotik jantzi. Gerora Moranek aitortu zuenez, “jota utzi

ninduen horrek, emozionalki ezin izan nuen kudeatu”.

Orduz geroztik, emakumeek arau hori bertan behera uztea eskatu dute etengabe, kuleroak hilekoarengatik zikintzeko arriskuak estresa eragiten diela eta errendimenduan behera egitea ekar dezakeela argudiatuz. Azkenean, 2023an lortu berri dute kulero ilunak janzteko baimena, baina ñabardura bat erantsi diote: barruko galtzek ezin dute gona baino luzeagoa izan, geldirik daudenean behintzat ikus ez daitezten. Neurri “askatzailearen” atzean, emakumei gehiegi ez mugitzeko mezua helarazi nahiko baliete bezala. ●

Aizkora erraldoien izena eta izana

Kent-eko (Ingalaterra) aztarnategi batean duela 300.000 urteko hainbat “aizkora erraldoi” aurkitu dituzte. Suharrizko piezak ez dira 30 cm-ra iristen, baina, teknikoki, 22 cm baino gehiago neurtzen badute “erraldoi” esaten zaie. “Aizkora” esatea, ordea, ez da batere zehatza. For-

ma horretako lanabesak haragia mozteko erabiltzen zituztela uste dute adituek, baina Kentekoak hain handiak izanik, “kosta egiten da erraz erabiltzen zituztela pentsatzea”, Letty Ingrey arkeologoren ustez. “Agian pieza horien funtzioa ez zen hain praktikoa, sinbolikoa baizik”. ●

